

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2013. OKTÓBER – NOVEMBER

ELISMERÉSEK

A Vitézi Rend Horthy emlékéremmel tüntette ki v. Dalmay Árpádot, v. Dupka Györgyöt és Zubánics Lászlót a magyar hazáért és nemzetért, valamint a Vitézi Rendért végzett áldozatos munkásságuk elismeréséül.

ESEMÉNYNAPTÁR

OKTÓBER

* Hivatalosan is megnyílt a felújított Péterfalvai Könyvtár. Az avató ünnepséggel párhuzamosan író-olvasó találkozóra is sor került, amelynek vendégei voltak: **Dupka György** és az *Együtt* folyóirat munkatársai, közöttük **Szöllősy Tibor, Kovács Eleonóra, Zseliczky Zoltán, Lőrincz P. Gabriella** és **Zselicki József**.

* **Október 2–6.** között a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében megrendezték a VII. Együtt Írótabort és résztvevőinek felolvasó körútját. Az egyhetes rendezvénysorozat különböző állomásaihoz az *Együtt*-ben publikáló kár-

pátaljai írók, költők, helytörténészek, kritikusok, illetve újságírók, pályakezdő alkotók csatlakoztak. A meghívott szerzők közt volt **Ámorth Angelika, Bartha Gusztáv, Czébely Lajos, Csordás László, Dupka György, Kovács Eleonóra, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Pák Diána, Szöllősy Tibor, Vári Fabián László, Zubánics László, Zselicki József**. Az irodalmárok kilenc tanintézményben – a Munkácsi Állami Egyetem Humán-Természettudományi Koledzse magyar tagozatán, a Szent István Római Katolikus Líceumban, a Nagyberegi Református Líceumban, a Viski Kölcsy Ferenc Középiskolában, Técsőn, a Református Líceumban és a Hollósy Simon Középiskolában, a Péterfalvai Kölcsy Középiskolában, a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görög Katolikus Líceumban és a Péterfalvai Református Líceumban tartottak felolvasást.

Az írótabor résztvevői a Nagyberegi Református Líceum ünnepi rendezvényén találkoztak **Jókai Anna** Kossuth-díjas íróval és **Zombori Ottó** csillagással, akik a Nagyberegi Református Líceumban tartottak figyelemfelkeltő előadásokat.

* A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége szervezésében az ungvári Kálvária temetőben az aradi vértanúkra emlékeztek. A MÉKK nevében **Dupka Nándor** köszöntötte a jelenlévőket, s beszélt Szegelethy János honvédhadnagy és báró Béhmer László nagyváradi püspök önfeláldozó életéről. Ünnepi beszédet tartott **Nott Miklós**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja.

* A KMKSZ Nagyszőlősen, báró Perényi Zsigmond szobránál emlékezett az 1848/49-es szabadságharc mártírjaira. Az ünnepségen jelen voltak: **dr. Rétvári Bence**, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium államtitkára, **Ljubka Katalin**, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikai Államtitkárságának osztályvezetője, **Bacsikai József**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja, **Tóth István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, **Zán Fábrián Sándor**, a KRE püspöke, **Kovács Miklós**, a KMKSZ elnöke, **Orosz Ildikó**, a KMPSZ elnöke, **Gulácsy Géza**, a KMKSZ Munkácsi Középszintű Szervezetének elnöke. A megemlékezésen **dr. Rétvári Bence** köszöntötte az egybegyűlteket és osztotta meg gondolatait az emlékezőkkel.

* Kárpátalja-szerzte számos helyszínen emlékeztek az aradi vértanúkra. Az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) Beregszászban, az Eu-

rópa–Magyar Ház udvarán, az aradi vértanúk emlékoszlopánál tartotta központi rendezvényét. Az egybegyűlteket **Gajdos István** parlamenti képviselő, a szövetség elnöke köszöntötte, majd **Csobolya József**, a Rákóczi Szövetség beregszászi szervezetének alelnöke emlékezett meg a 164 évvel ezelőtti tragikus eseményekről.

* A nagyszőlősi járási Csepében a II. világháborúban elhunytakra emlékeztek, s felavatták az áldozatok emlékművét.

* **Oelschläger-Öry Lajos** német származású magyar építész munkáit megörökítő vándorkiállítás nyílt Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola kiállítótermében.

* A patinás *Hitel* c. folyóirat által rendezett, a nyilvánosság és a média előtt zajló beszélgetésen **dr. Kántor Zoltán**, a Nemzetpolitikai Kutatóintézet igazgatója, **Vári Fábrián László** kárpátaljai költő, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, **Toró T. Tibor**, az Erdélyi Magyar Néppárt elnöke és **Csáky Pál** felvidéki politikus-író, az MKP Országos Elnökségének a tagja voltak a vendégei annak a kettős állampolgárságról és az autonómia lehetőségéről szóló kerekasztal-beszélgetésnek, amelyet **Gazsó L. Ferenc** vezetett a MOM Kulturális Központ Kupolatermében, Budapesten.

* A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség megemlékezett egykori plébánosa, Pásztor Ferenc halálának

évfordulójáról. Ez alkalomból a beregszászi egyházközség szobrot állíttatott a boldog emlékű papnak. A szobor alkotója **Szilágyi Sándor** szobrász.

* Az ArtTisza Művészeti Egyesület a Bethlen Alap támogatásával szeptember 25-ike és október 2-a között rendezte meg immár második alkalommal a Havasi Gyopár alkotótábort a festői szépségű Gyertyánligeten. Az ott készült festményekből, fotókból a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézettel közösen kiállítást szerveztek. Az ArtTisza alkotóegyesület tagjai egyúttal felavatták a nagy előd, a Gyertyánligeten 1891. október 2-án született Boksay József festőművész szobrát, **Szilágyi Sándor** alkotását. Az ünnepségen a gyertyánligeti magyar közösség is részt vett. Mint **Szilágyi Sándor**, az egyesület vezetője elmondta, ezúttal tizenhat résztvevője volt a tábornak, ahol a fiatal tehetséges festők, szobrászok a természet művészetét örökítették meg.

* A MÉKK szervezésében lezajlott a VII. Tiszaháti Munkácsy Mihály Alkotótábor, amelynek hagyományosan Tiszabökény adott otthont. A MÉKK által életre hívott egyesület megalakulásakor felvállalta a Péterfalvai Képtár patronálását, kiállítási anyagának gyarapítását. Az idei alkotótábor résztvevői: **Soltész Péter** festő, az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja, **Soltész Gabriella** festő, **Homoki Gábor** festő, **Kovács**

Anton, Erdélyi Béla és Boksay József-díjas, festő, grafikus az Ukrán Képzőművészeti Szövetség tagja, **Szuszla Mihail** festő, **Jegorova-Rogova Júlia** festő, grafikus, keramikus, dizajner, az Ukrán Képzőművészeti Szövetség Ifjúsági Tagozatának tagja, **Mihovics Viktor** festő, keramikus, grafikus, restaurátor, az Ukrán Képzőművészeti Szövetség Ifjúsági Tagozatának tagja, **Mironova Júlia** festő, grafikus (homok-animáció, fire show), az Ukrán Képzőművészeti Szövetség Ifjúsági Tagozatának tagja, a "Pora Buló" művészeti, kulturális ifjúsági alapítvány alelnöke, **Kohutics Tanya** festő, grafikus-dizajner. A tábor idején született alkotásokból a hagyományokhoz híven most is kiállítást szerveztek a Péterfalvai Képtárban, amelyet **Dupka György**, a MÉKK elnöke nyitott meg.

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház megalakulásának 20. évfordulóján Kárpátalján turnézott a Nemzeti Színház. Ungváron, Munkácson és Beregszászban Tamási Áron *Vitéz lélek* című darabját láthatta a közönség.

* A kijevei magyar nagykövetség immár harmadszor szervezett emlékestet Liszt Ferenc tiszteletére. Ukrajna Nemzeti Filharmóniájának koncerttermében **Balog József** zongoraművész szólókoncertjét élvezhette a közönség. Ezt megelőzően a kelet-ukrajnai

Dnyipropetrovszkban is fellépett a magyar zongoraművész. Programjában Liszt-művek és -átiratok szerepeltek.

* Bethlen Gábor fejedelemmé avatásának 400. évfordulójára rendezett fesztivált a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet Huszton, a Helytörténeti Múzeum előtti téren.

* **Tóth Péter**, Radnóti- és József Attila-díjas versmondó a Kárpátaljai Református Egyházkerület Püspöki Hivatalának meghívására érkezett Kárpátaljára. A kunszentmiklósi tanár a Nagyberegi Református Líceum, a Nagydobronyi Református Líceum, a Péterfalvi Református Líceum és az Eszenyi Református Egyházközségben lépett fel, ahol József Attila verseiből adott elő egy tartalmas összeállítást.

* A Dayka Gábor Középiskolában az ungvári ellenálló csoport tagjainak – Benyák Nándor, Orlovszky Vince és Kulcsár János Tibor – emléktáblájánál tartottak koszorúzással egybekötött megemlékezést a MÉKK szervezésében. A rendezvényen részt vett, beszédet mondott és koszorúzott **Kulin Zoltán** városi képviselő, **Dupka Nándor**, a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közössége Ifjúsági Tagozatának vezetője és **Balogh Dénes** ungvári konzul.

* Nagykőrösön Arany-ünnepséget tartottak az Arany János Társaság, a helyi középiskola és önkormányzat szervezésében. Ünnepi Beszédet mondott **Vári Fábrián László**

József Attila-díjas költő, a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

* Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében megemlékezésre került sor az egykori ungvári gyűjtőfogháznál. **Balogh Dénes** konzul köszöntötte a megjelenteket, köztük **Viktor Pogorelovot**, Ungvár város polgármesterét, **dr. Spenik Sándort**, az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar karának dékánját, **dr. Ljaj Erzsébetet**, az UMDSZ városi szervezetének alelnökét. Ünnepi beszédet tartott **Brenzovics László**, a KMKSZ alelnöke, **Zubánics László**, az UMDSZ Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke, **Dupka Nándor**, a MÉKK ifjúsági tagozatának elnöke. A 10. Sz. Dayka Gábor Középiskola diákjai és tanárai a forradalom gyermekhőseinek emléket állító költeményeket és dalokat adtak elő.

* Az 1956-os forradalom és szabadságharc 57. évfordulójára szervezett megemlékezést a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola dísztermében. Ünnepi beszédet **Gulyás Gergely** országgyűlési képviselő és **Kovács Miklós** elnök tartott. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művészeinek előadásában Déry Tibor *Szerelem* című novellája elevenedett meg a színpadon.

* Az '56-os forradalom hőseire emlékeztek Mezőkaszonyban is. Az Ormos Mária, Ormos István és Szécsi

Sándor mezőkaszonyi születésű fiatalok helytállását megörökítő emléktáblánál ünnepi beszédet mondott **Tóth István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, **Zubánics László** történész, az UMDSZ Nemzeti Tanácsának elnöke. A megemlékezés végén **Bodnárné Turóczy Tünde Irén** igazgatóhelyettes felkérte a jelenlévő szervezetek képviselőit, helyezték el koszorúikat az emléktáblánál.

* A MÉKK, a KMMI, a Somi Általános Iskola tantestülete, valamint a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma Sütő Kálmán és Kecskés Béla, a kárpátaljai magyar irodalom kiemelkedő alkotói emlékére szavalóversenyt rendezett a két költő szülőfalujában, Somban. A zsűri munkájában részt vett **Lőrincz P. Gabriella, Bakos Kiss Károly, Marcsák Gergely és Weinrauch Katalin**. A beregvidéki falvakból érkező iskolások három korcsoportban mérték össze erejüket. A győztesek értékes könyvjutalomban és oklevélben részesültek.

* Munkácson, a helyi művelődési házban lezajlott a kárpátaljai ruszin szervezetek kongresszusa, a rendezvényen felszólalt **Dupka Nándor**, aki tolmácsolta a MÉKK elnökségének üdvözlését. Ezt követően a Kárpátaljai Ruszin Folklórfesztivál megrendezésére is sor került.

* A perecsenyi járási Rónafüreden (Lumsori) rendezte meg immár kilencedik alkotótáborát a Kárpátaljai Ma-

gyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága, amelyen tizenkét kárpátaljai magyar képzőművész vett részt.

* **Füzesi Magda** költő, valamint **Ortutay Zsuzsa** keramikus volt a vendége a Beregszászéért Alapítvány közreműködésével a nyíregyházi Bencs Vilában szervezett művészeti estnek. A kárpátaljai művészek életéről, alkotásaiukról szakértők és pályatársak beszéltek. A művészek pedig érzekletes képet alkottak, hogyan élték meg magyarságukat a szocializmus évtizedeiben. A jelenlévők megtekintették az Ortutay Zsuzsa kerámiáiból nyílt kiállítást.

NOVEMBER

* A Kárpátaljai Népi Építészeti és Iparművészeti Múzeumban megnyílt a kárpátaljai szobrászok, fafaragók és népi iparművészek kiállítása Vaszil Szvida Sevcsenko-díjas népművész születésének 100. évfordulója alkalmából.

* A Beregszászéért Alapítvány (kuratoriumának elnöke **Dalmay Árpád**) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet emlékkonferenciát szervezett Beregszász alapításának 950. és visszatérésének 75. évfordulója alkalmából. Az Európa-Magyar Ház udvarán emléktáblát is avattak. Előadók: **dr. Takács Péter** történész, **Zubánics László** történész, **dr. Bene János** történész, múzeumigazgató. **Dr. Lisztóczy László** irodalomtörténész dolgozatát Dalmay Árpád olvasta fel.

* Emlékútra és rendezvény-sorozatra került sor a sztálini terror áldozatainak emlékére. Megemlékezés volt a Lemberg környéki I. világháborús katonatemetőkben és a II. világháborús magyar hadisíroknál, főhajásra és koszorúzásra került sor Samborban, a 4. Ukrán Front által 1944 novemberében létesített átmeneti-elosztó láger temetőjében. Az emlékutat a Pécsi Német Kör szervezte. Kísérők voltak: **Szarvas Gábor**, a Lembergi Kulturális Szövetség elnöke, **Dupka György**, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára.

* Vasarely-kiállítás nyílt Ungváron az Ilko Galériában.

* A Révész Imre Társaság az idei alkotótáborban készült munkákból kiállítást rendezett Ungváron. Magyar László, Kopriva Attila, Erfán Ferenc, Réti László, Klisza János, Kalitics Erika és mások munkái tekinthető meg.

* Nemzetközi konferenciát rendeztek a beregszászi Európa–Magyar Házban a légerekben odaveszett magyar állampolgárok emlékére, a sztálini rezsim által a Kárpát-medencében végrehajtott magyar és német népirtás 70. évfordulója elé. Előadók voltak: **Matkovits Kretz Eleonóra** (Pécs, Német Kör elnöke), **Máthé Áron** (történész, szociológus), **Dr. Bognár Zalán** (történész, egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem), **Schmidt Antal** (Pécs, a Német Kör

alelnöke), **Bíró Bence** (Budapest, történészhallgató a Pázmányon), **Walterné Müller Judit** (a Baranya Megyei Múzeumok megbízott igazgatója), **Molnár József** (emlékutak szervezője, útfilmek, fényképek bemutatója), **Dupka György** kutató, **Alekszej Korszun** kutató, **Zubánics László** történész és mások.

* Ökumenikus istentisztelettel és koszorúzással egybekötött megemlékezésre került sor a Szolyvai Emlékparkban. Az emlékezést **dr. Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke nyitotta meg, majd felavatásra került a Magyar Gyermekek- és Ifjúságvédelmi Szövetség és a Kárpátaljai Panoráma Kulturális Alapítvány „Gyermekáldozatokért” állított emléktáblája.

* Újból voltak hazai helyszínei a hagyományos Héttorony Fesztiválnak. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán születésének 85. évfordulója alkalmából emlékeztek Kiss Ferenc irodalomtörténészre. Vári Fábián László megnyitóját követően a nyitott konferencia vendégei és résztvevői bemutatották a *Kiss Ferenc Emlékkönyvet*, amelyből tiszteletpéldányokat adtak át a kárpátaljai könyvtárak, oktatási intézmények számára, majd a főiskola előterében felavatták Kiss Ferenc domborművét, **Rieger Tibor** műalkotását.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold termében megnyílt a *Makovecz Imre írásai, rajzai* című kiállítás.

* *Zsoltáros vigalom* címmel a főiskola Esztergom termében az Etnofon Zenei Társulás adott koncertet.

* Magyar-ruszin táncház **Pál István** „*Szalonna*” és Bandájával, valamint a Técsői Bandával a főiskola Gross Arnold termében.

* Kiss Ferenc irodalomtörténészre emlékeztek Tiszapéterfalván, a neves irodalomtörténész szülőfalujában is.

* Felavatták Csáky Krisztina szobrát az ungvári várban. Alkotója: Gyórfi Lajos szobrász.

* Átadták a beregszászi főiskola felújított tetőszerkezetét és homlokzatát. A homlokzati címer helyreállítója Matl Péter szobrász.

* Tiszabökényben emlékkeresztet avattak Szent Erzsébet tiszteletere és a mártírok emlékére.

* Királyházán Komjáthy Benedek emléktáblát helyeztek el a Nyalábvárban lévő római katolikus kápolna falán.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Finta Éva: *Örök partok*. Versek (1990–2009). Kárpátaljai Magyar Könyvek 226., Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013.

Online hozzáférés: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=423

Illetve: <http://mek.oszk.hu/11700/11724/11724.pdf>

Dupka György: „*Hova tűnt a sok virág...*” *Időutazás az Urálba magyar és német rabok (1941-1955) nyomában*. Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek 221. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013.

Online hozzáférés: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=409

Illetve: <http://mek.oszk.hu/11300/11392/>

Magyar Művészet Kárpátalján. Kultúr- és művészettörténeti vázlat. Dupka György közreadásában. Kárpátaljai Magyar Könyvek 223. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013.

Online hozzáférés: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=415

Illetve: <http://mek.oszk.hu/11400/11492/>

Szárnypróba. *Pályakezdő fiatalok antológiája*. Összeállította, az előszót írta: Csordás László. Az antológia szerzői: Ámorth Angelika, Gazdag Vilmos, Hájás Csilla, Héder Ingrid, Horváth (Bojcsuk) Zsanett, Kovács Eleonóra, Kurmai-Ráti Szilvia, Lengyel Wanda, Marcsák Gergely, Nagy Emese, Németi Anett, Pák Diána, Pusztai-Tárczy Beatrix. Borítógrafika: Fuchs Andrea. A belső illusztrációk szerzői: Baráté Ágnes, Imre Ádám, Juhász László, Kalitics Erika, Kárpáti P. Zoltán, Kulin Ágnes, Kutasi Xénia, Lizák Alex, Lőrincz Katalin. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 222., Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013.

Online hozzáférés: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=

9&submenu_id=26&book_id=413
 Illetve: <http://mek.oszk.hu/11400/11490/11490.pdf>

Nagy Zoltán Mihály: *Az árnyék völgye.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 224., Ungvár-Budapest, 2013.

Online hozzáférés: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=421

Illetve: <http://mek.oszk.hu/11700/11718/>

Czébely Lajos: *Fehérbe fogyó láng.* Régi és új versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek 225. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013.

Online hozzáférés: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=422

Illetve: <http://mek.oszk.hu/11700/11720/>

ELŐKÉSZÜLETBEN:

Bartha Gusztáv: *A gabonafarkas legendája.* Válogatott novellák, 1988-2012. Kárpátaljai Magyar Könyvek, Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2014.

Összeállította: *Dupka György*